

INSPIRATIONSMATERIALE

Fællesskaber og sammenhængskraft

Er frigørelsen løbet løbsk?

De sidste 300 år har været en lang kamp for individets frihed, og da Muren faldt, håbede vi på frihed for alle i en gennemdemokratiseret verden. Men nu kritiserer vestlige samtidsfortællinger al den frigørelse, som Oplysningstiden søsatte, og som moderniteten har realiseret. Kunsten indvarsler en ny fase i frihedens historie ved at spørge: Bør vi skabe et mere fællesskabsorienteret demokrati?

AF JAN MAINTZ

»Man forstår da let, at den grænseløse frihed må slå om netop i grænseløs trældom, både for den enkelte og i det offentlige liv« Platon

I de senere år ser vi noget nyt i litterære samtidsfortællinger fra Vesten: Meget kraftigt kritiseres Vestens omfattende frigørelse af individet og de eksistentielle bagsider, som al den frihed er forbundet med: angst, meningsløshed, ensomhed, depression, stress, selvmord, misbrug, præstationsangst etc. Kritikken optegner konturerne af en ny fase i frihedens historien. Men for at forstå dette, må vi først se, hvor frihedsdyrkelsen kommer fra, og Vestens historie er på mange måder historien om stridende frihedsopfattelser. Den kortest mulige fremstilling af frihedens idéhistorie kan operere med fire faser: Antikken, Middelalderen, Oplysningstiden og moderniteten. I Antikken opfattede man individets frihed som samfundsundergravende og dermed skadeligt – her i Platons *Staten*:

»Har nu demokratiet ikke på tilsvarende måde et nøje afgrænset Gode, som det er så umætteligt efter, at det fører til dets fald? – Hvilket mener du? – Friheden! svarede jeg. For overalt hvor du kommer i demokratiske stater, vil du høre friheden lovprist som det dyrebareste af alt (...) Og enden på det hele bliver, at de vender ryggen til alle love, både skrevne og uskrevne, for ikke i ringeste måde at have nogen herre over sig.«

Friheden skal man vogte sig for. Individet er til for fællesskabet. Ifølge Aristoteles er menneskets natur ligefrem at være et samfundsbyggende væsen. I Middelalderen fort-

sætter denne opfattelse af frihedens ulyksaligheder – her er det blot menneskets plads under Guds vilje, der begrunder frihedens dårligdomme.

I Oplysningstiden – frihedsbegrebets tredje fase – sker der så for alvor noget nyt. Her bliver individets frihed selve betingelsen for det gode liv og derfor et ideal, man som individ og samfund må realisere. Immanuel Kant inkarnerer denne tanke: Hans ideal er at være »fri for fremmed styrelse«, som han skriver i artiklen »Hvad er oplysning?« fra 1784. Med oplysningsprojektet bliver individets frihed et højt besunget mål. Historien bør bevæge sig mod stadig højere niveauer af menneskelig frihed. Menneskelivet er et frigørelsesprojekt. Frihed fra umyndiggørende normer, vedtagne dogmer og undertrykkelse og frihed til sandere erkendelse og selvudfoldelse. Frihed som kriterium for fremskridt er Oplysningstidens historiefilosofi.

Og dette 'fremskridt' finder netop løbende sted, for så ind i moderniteten – frihedens fjerde fase – at nå sit mål: I løbet af det 19. og 20. århundrede – hvor sekulariseringen og individualiseringen i harmoni med idealet om demokratiseringen af mellem menneskelige relationer accelererer – bliver friheden en normalt tilstand, som vi hylder og tager for givet – samfundsbærende og indskrevet, som den er, i forfatninger og menneskerettigheder. I moderniteten bliver det vestlige individs frihed et faktum og en absolut værdi. Man kan bemærke, som den engelske filosof og teolog Phillip Blond gør det, at modernitetens to store ideologier, liberalismen og socialismen, begge er individualistiske ideologier, som er enige

om hovedmålet, nemlig individets frigørelse og mulighed for selvrealisering. Uenigheden angår blot vejen hertil (konservatismen prioriterer i højere grad fællesskaber: familiære, nationale, religiøse, historiske).

Frihedens femte fase

Det var fire faser i frihedsbegrebets historie. To mod to. Fra kritik af friheden til kritik af ufriheden. Det interessante nu er, at vi ser et nybrud i konturerne af frihedens femte fase i kunsten: Friheden bliver i meget høj grad opfattet som et problem. Deri ligger der en oplysnings- og modernitetskritik og således noget nyt. Frihedskritikken vender tilbage:

Spørgsmålet bliver, om vi kan og bør skabe en mere fællesskabsorienteret kultur inden for det liberale demokratis rammer

Individet kan ikke administrere sin frigjorte tilstand. Den høje grad af frihed ødelægger både individet og det sociale. Vestens problem er frihedens problem. Dette er en standardkritik af Vesten fra et religiøst eller ikke-vestligt ståsted. Men denne pointe fremsættes ikke længere kun uden for Vesten om Vesten. Vesten er slet ikke en frihedsideologisk monolit. I de senere års kunst af vesterlændinge dukker frihedskritikken op for fuld udblæsning.

Den radikaliserede frihed

Den amerikanske, verdensberømte tv-serie *The Wire* (2002-2008) handler om forskellige sociale klasser i Baltimore. Serien er rost for sin realisme, som er så stærk, at serien anvendes i sociologiundervisningen på universiteter i USA. Serien indledes sørgmodigt med en betydningstung, rammesættende dialog mellem en betjent og en ung fyr – et bandemedlem – om hans unge ven, der netop er blevet dræbt. Betjenten og fyren snakker nedslåede sammen i skæret fra politibilernes blå lys. Fyren fortæller betjenten om den dræbte dreng, at når de hver fredag spillede terninger om narkopenge i en fælles pulje, tog han altid pludselig pengene og løb. »Hver gang!?!« spørger betjenten forbløffet. »Han kunne ikke gøre for det,« lyder svaret. Yderligere forbløffet spørger betjenten, om de bare lod ham foretage denne amoralske handling? »Vi tog ham og gav ham et los i røven,« men ikke mere end det, lyder svaret. Nu har betjenten dybe, forundringsfulde furer i panden i nogle sekunder. Og så spørger han dybt forundret: »Jeg må spørge dig: Hvis han hver gang snuppede pengene og stak af, hvorfor

Frihedskamp. Lech Walesa i spidsen for strejkende arbejdere på Lenin-værftet i Gdansk i 1980. Men har friheden en grænse, hvis fællesskabet skal bevares? Og kan frihed uden fælles mål føre til andet end opløsning, spørger kritikken. Foto: Marek Zarzecki/Scanpix

lød i ham så spille med?« »Hvad ...?« svarer den unge mand uforstående. »Hvis han hele tiden stjal pengene, hvorfor lod I ham så være med?« fortsætter betjenten insisterende. Og så kommer indledningsdialogens pointe: »Det er vi da nødt til. *This is america, man!*« Og så var den pointe, som hele serien så mesterligt udfolder, ellers skåret ud i pap: I USA trumfer individets frihed alt. Også den sociale orden. Midt i serien bliver en betjent dens talerør, da han erklærer: »Vi lever i en kultur i moralsk forfald!« *The Wire* er en serie om sociale problemer og moralsk afstumpethed i en verden, hvor individets frihed ikke står til diskussion og er radikaliseret. Her løber menneskeliv og det sociale løbsk. Her stjæler, tæver, anholder, dræber, magtmisbruger, pusher og dør mennesker konstant.

Den nedbrydende frihed

Præcis samme problematik bærer amerikaneren Jonathan Franzens berømte samtidsroman *Freedom* fra 2010 – romanen, som Obama af forlaget fik lov til at få med på ferie, før den kom på gaden. Den er en realistisk skildring af en middelklassefamilies liv i USA de sidste 20 år. Bogen kan overordnet læses som en gennemlysning af den radikale friheds be-

tydning for mellem menneskelige relationer. Og bogens pointe er utvetydig: Friheden er et problem. Ordet frihed optræder hyppigt hen over bogens 562 sider, og hele 13 gange omtales friheden direkte som årsag til personernes ulykker, f.eks. »Der var en mere generel frihed, som hun kunne mærke var ved at slå hende i hjel.« På side 318 bliver bogens kritiske udsagn om individets frihed og konsekvensen af fraværet af udefrakommende rammer endda ualmindeligt markant pointeret: »Han vidste ikke, hvad han skulle, han vidste ikke, hvordan han skulle leve sit liv ... Der var ingen styrende fortælling ... « Fraværet af forpligtende overindividuelle fortællinger kor-

Vi er – omend inden for en demokratisk ramme – tilbage ved begyndelsen for frihedsbegrebets vestlige historie, nemlig ved Platons kritik af individets frihed

rumperer. For megen frihed, ingen retning og eksistentiel orden. Relationer går i stykker, og alle er depressive i denne store samtidsroman om den personlige friheds dominans. Ordene »USE WELL THY FREEDOM« er indgraveret på en sten, som en kvindelig hovedperson ser på. Men dette påbud kan ingen mennesker i bogen efterleve. Bogens kritiske pointe er umisforståelig.

Den lammende frihed

Man kunne så tro, at frihedskritikken er et amerikansk fænomen. Men også i ny dansk litteratur udstilles frihedsproblemet eftertrykkeligt. Nikolaj Zeuthens samtidsroman *Verdensmestre – en historie fra 00'erne* fra 2010 om et dansk par med et nyfødt barn og deres eksistentielle problemer er også en stærk kritik af friheden som totalrealiseret tilstand; bogen åbner med ordene: »Det var ikke sådan, at der skulle have været frihed. Friheden var. Og alle steder, det unge par så hen, syntes den at blive enten fejret eller omsat til handling.« Og lidt senere: »Det var simpelthen bare om at glæde sig, gribe friheden og bruge den.« Men hele bogen handler om det umulige heri – om friheden som problematisk livsbetingelse og kløften mellem idealer og praksis. »De var frie til frihed [men] i mangel af et større mål uden for dem selv var deres eget velbefindende og deres egen sociale status det eneste pejlemærke for hvor gode de var til at leve i ikke bare en fri verden, men i den frie verden. (...) Det var kernen i deres problem. De var frie, men vidste ikke til hvad.«

Den fuldfede frihed, som er defineret ved frihedens definatoriske dobbelthed – frihed

er altid *fra* noget og *til* noget – kan de ikke administrere. Deres – menneskets – evner til at opstille en meningsramme større end dem selv spoleres ukontrollerbart i den totale friheds altopløsende rum. Bogens titel *Verdensmestre* er dybt ironisk: Bogens mennesker mestrer netop *ikke* verden. Bemærk, at *Verdensmestre*, ud over at være lige så realistisk som *Freedom* og *The Wire*, også er lige så pointeret som dem. Hvad der ellers ikke er realismens modus. Frihedskritikken *må* åbenbart bare ud – ikke blot mellem linjerne, men på linjerne.

Mindre frigørelse?

Moderniteten er defineret ved, at friheden er en hyldet og realiseret tilstand. I moderniteten fuldføres det mål om individuel frigørelse, som Oplysningstiden og Kant opstillede. Samfundsforskere og moderne kunst har påpeget frihedens bagsider, men *Freedom*, *The Wire* og *Verdensmestre* gør noget nyt ved æstetisk at fuldtone en så udtalt og indædt frihedskritik; de har som bærende projekt at kritisere friheden radikalt. I den forstand er de derfor både oplysnings- og modernitetskritikker, og de indvarsler dermed en ny epoke i frihedens historie: Nyantikken kan vi kalde den. For vi er – omend inden for en demokratisk ramme – tilbage ved begyndelsen for frihedsbegrebets vestlige historie, nemlig ved Platons kritik af individets frihed. Den dominerende tyrkertro på frihedens velsignelser er ikke ubetinget god for mennesker og fællesskaber, lyder det nu igen i vestlig kunst. Frihedskritikken er i det 21. århundrede tilbage for fuld udblæsning.

Men problemet er, at de uheldige aspekter ved friheden fra al slags undertrykkelse er en konsekvens af vores højt udviklede frie samfund med hårdt tilkæmpede frihedsrettigheder og gennemdemokratiserede relationer, som vi næppe vil give køb på. Frihedsproblemet er også et demokratisk problem, for demokratiets ideal er frihed. Som demokratiforskeren Barry Holden påpeger i bogen *The Nature of Democracy* (1974), bygger teorier om demokrati på en individualistisk forudsætning formet af Oplysningstiden: De grundlæggende byggesten i forestillinger om demokrati er individer. Demokratiet er båret af en bestemt etik: »Det moralsk rigtige er altid det, der er godt for individet, frem for det, der er godt for samfundet,« skriver Holden. Individet er den definitive moralske målestok i det liberale demokrati.

Vi må undgå totalitarisme, undertrykkelse og andre dårligdomme, men ved siden af klimaproblemer mv. står vi over for frigørelsens stigende problemer med tomhed, ensomhed og eksplosionen i en lang række af psykiske lidelser. Så spørgsmålet bliver, om vi kan og bør skabe en mere fællesskabsorienteret kultur inden for det liberale demokratis rammer. Kan vi skabe den i civilsamfundet, eller bør staten træde til med initiativer eller institutioner, der kultiverer os i retning af mere fællesskab og mindre frigørelse? Disse er og bliver nogle af det 21. århundredes største politiske spørgsmål.

Myter står for fald

Vi skal lære at lytte mere til vores indre stemme, finde ro der, hvor vi er, og acceptere, at vi har brug for at være offline

Per Brændgaard, ernærings- og sundhedsekspert

I dag skal vi alle være opkoblet, men frakobler samtidig det menneskelige nærvær. Vi er derfor begyndt at forvente mere af teknologien end af hinanden. Vi er sammen, men alligevel langt væk

Jakob Birkler, formand for Etisk Råd

Er nærværet druknet i teknologi, eller

Vores onlineadfærd gør os til asociale mennesker, der tilbringer mere tid bag skærmen end med de mennesker, vi fysisk omgiver os med. Nærværet er forsvundet, og det er teknologiens skyld. Eller er det? Måske er det i virkeligheden vores opfattelse af nærvær, der er forældet?

Af Ditte Jensen

I gamle dage samledes familien om et veldækket bord og konverserede i timevis. Vi nød hinandens selskab uden at blive forstyrret. I dag spiser familierne aftensmad med deres smartphones i hånden. Børn lærer at like, før de kan sige hej, og de fleste venskaber er primært holdt sammen af en internetforbindelse. Den moderne teknologi har kortsluttet vores kredsløb og givet os twitter-hjerne. Vi er overfladiske junkier på konstant jagt efter det næste digitale fix med øjnene fæstnet på smartphoneskærmen. Det går ud over vores sociale relationer. Vi har mistet nærværet. Eller har vi? Information har bedt en evolutionspsykolog, en forsker i digitale medier og en journalist om at gå forestillingen om det forsvundne nærvær efter i sømmene.

> Jill Byrnit
Evolutionspsykolog

– Hvordan forholder du dig til myten om, at vi er blevet mindre nærværende efter, at smartphones er blevet allemandseje?

»Når vi har den her diskussion om, hvad smartphonen gør ved middagsbordet, så har vi et billede af nærvær som noget meget statisk. At alle mennesker på Kloden lever ligesom os. Man skal have en aftale med folk, før man møder op, og der er stilhed, fordi vi sidder og spiser sammen. Men det er jo ikke sådan, det foregår. Den måde, man er nærværende på i Mexico, er jo helt anderledes end den måde, man er nærværende på i Danmark, som er helt anderledes end den måde, man er nærværende på i Grønland. Vores forståelse af nærvær er en ny historisk ting. Når det er sagt, så er der selvfølgelig en social forskel i koncentrationsniveauet. Alle rundt om bordet har mulighed for at deltage i det sociale fællesskab, men når du sidder med din telefon, er det meget privat. Det er noget, du har med din telefon, og dem, du sidder og interagerer med.«

– Ud fra et evolutionssynspunkt, hvad betyder moderne teknologi så for vores sociale relationer?

»Generelt kan man jo sige, at evolutionen går ret langsomt hos mennesker. Vores sociale programmer er ikke gearet til moderne social teknologi. Hverken fastnettelefonen, da den kom frem, eller internettet i dag. Mennesket er skabt til, at kontakt foregår ved, at vi kan se folk og være i sådan nogle grupper på en 80-100 individer, som alle sammen kender de hinanden, fordi de personligt og fysisk har oplevet, hvem de andre er.

Foto: Hanne Loops

«Generelt kan man jo sige, at evolutionen går ret langsomt hos mennesker. Vores sociale programmer er ikke gearet til moderne social teknologi

Jill Byrnit
Evolutionspsykolog

Når vi bruger Facebook eller bare sender e-mails, så bevæger vi os ind i en sfære, som er meget bizar fra et evolutionspsykologisk perspektiv, men det er ikke ensbetydende med, at vores hjerner ikke kan vænne sig til at tackle det.«

– Nogle forskere taler om, at vi ikke længere kan fordybe os, fordi visse centre i hjernen bliver sløve, når vi hele tiden bliver stimuleret af teknologi. Er det rigtigt?

»Vores hjerne er også enormt plastisk. Det vil sige, alt efter, hvor du vokser op, har hjernen potentiale til at kunne leve med mange forskellige ting. Derfor er det heller ikke så enkelt med synspunktet, at det var bedre dengang, vi var stenaldersmennesker.«

– Så forestillingen om, at nærværet er forsvundet, er måske i højere grad en generationskløft?

»Man kan i hvert fald ikke sige, at nærvær er en eller anden objektiv ting. Jeg tror, at hvis vi giver det et par generationer, så vil det være en anden måde, vi definerer nærvær på.«

> Carsten Jessen
Lektor ved Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier

– Du har beskæftiget dig med børn og sociale medier. Hvordan forhol-

der du dig til forestillingen om, at vi er blevet mindre nærværende?

»Jeg synes, at hvis man sætter det op på den måde, så sætter man en bestemt måde at være sammen på som ideal. Det er at sidde face to face måske oven i købet ved et bord og tale sammen, og det er altså noget, der stammer fra den borgerlige verden i 1800-tallet, og det er nogle idealer, som vi i virkeligheden sjældent opfylder. Jeg tror ikke, børn har så svært ved at håndtere det. Men rigtig mange voksne har travlt med deres arbejde, og så er det, som om det ideal bliver sat op til noget, man skal opdrages til, fordi man ikke selv har nemt ved at overholde det.«

– Hvad er det så for en type nærvær, vi har i dag?

»Når børn kommer lidt op i alderen, så kommer forskellige typer af medier ind i billedet. Det er en form for nærvær, som er meget vigtig. Går vi bare et par generationer tilbage, var det jo ikke typisk, at man sad alene, så havde man søskende og venner og kammerater lige uden for døren. I dag sidder de enkelte børn og unge isoleret derhjemme, og der er de sociale medier og mobiltelefonen med til at bryde den isolation og den ensomhed, som man ellers kan udsættes for.«

– Men mister de nye generationer

Vi tror, vi er så effektive. At vi lige kan tjekke vejret, mens vi har en samtale med nogen, men vi opdager ikke, at vi faktisk går glip af rigtig mange ting

Søren Hebsgaard,
videnskabsjournalist

Det skaber udfordringer, fordi det tager vores tid fra familien. Efter middag, hvor der tidligere blev læst godnathistorie, sidder man og tjekker sin Facebook, mens børnene ser tv. Vi mister noget af nærheden og næstekærligheden, hvis vi er på hele tiden

Lola Jensen, familierådgiver

har vi bare glemmt, hvad nærvær er?

så ikke evnen til det fysiske nærvær?

»Nej, det synes jeg bestemt ikke. Det kan de også. Men hvis forældre sætter sig ned ved middagsbordet og siger, at nu skal vi alle sammen være nærværende, så er det jo på forældrenes betingelser, det er jo ikke noget, børnene beder om. Hvis vi går historisk til værks, så vil vi se, at børnene jo kom ind for at spise, og så var det ellers om at komme ud til kammeraterne hurtigst muligt igen. Det var typisk, at børn var meget sammen med børn tidligere,

“ Hvis forældre sætter sig ned ved middagsbordet og siger, at nu skal vi alle sammen være nærværende, så er det jo på forældrenes betingelser

Carsten Jessen
Lektor ved Center for
Undervisningsudvikling og
Digitale Medier

de voksne var ikke nogle, man legede med.«

– Hvis det ideelle nærvær er en ny opfindelse historisk set, hvorfor har vi så den forestilling om, at nærværet er forsvundet netop nu?

»Jeg tror, det ideal kommer af, at man tror, det er meget vigtigt, at man sidder sammen med børnene. Det er sådan et pædagogisk ideal, vi får lagt ned over hovedet. Det er nærmest, som om vi alle sammen skal være pædagoger eller lærere, der hele tiden skal være sammen med børnene, og det passer jo ikke helt ind i, hvordan forældre og børn har det. Rigtig mange familier sidder og ser tv, når de er sammen. Det betyder ikke, at de ikke taler sammen, men man bruger ofte medier til at skabe et samvær.«

– Har de nye generationer så en anden forståelse af nærvær, end man havde tidligere?

»Det kan man sige. For dem er det også nærvær at være en del af den on going-dialog, der ligger på de sociale medier og på mobiltelefonen. Det er også en del af et nærvær. De kan gå lige hjem fra skole, hvor de har været sammen med vennerne, og så kan de begynde og sms'e med hinanden eller skrive på Instagram – det er jo en fortsættelse af det nærvær, de har med deres kammerater.«

**> Tor Nørretranders
Journalist**

– Hvordan forholder du dig til myten om, at vi er blevet mindre nærværende i takt med den teknologiske udvikling?

»For det første var der jo samme diskussion, da telefoni opstod, at det ville erstatte almindelig samtale, når man nu fik telefonen. Det, der viste sig at være erfaringen, var, at den vigtigste anvendelse af telefonen var, at folk brugte den til at aftale fysiske møder. Sådan er det i vid udstrækning også med den moderne telefon og de sociale medier. En anden pointe er, at hvis man går 10 eller 20 år tilbage, så var mobiltelefoni jo en pest, fordi folk snakkede i tide og utide. Der er jo helt klart sket en tilpasning. Vi har fået en masse tavse aftaler, det er ikke noget, vi lægger mærke til, det er bare en måde, vi kollektivt har indrettet os på. Det skal vi selvfølgelig også finde ud af med smart-telefoner og Facebook.«

– Hvis vi så forestiller os, at mennesker udvikler en kultur, som matcher det, der sker teknologisk. Hvorfor har vi så den her forestilling om, at nærværet er forsvundet?

»Det tror jeg ikke er smart-telefonens skyld. Det er, fordi de fleste mennesker oplever, at de har meget

travlt. De her moderne telefoner giver jo nogle fantastiske muligheder for at være nærværende, selv om man skal noget andet.«

– Er det en ny form for nærvær, der er ved at udvikle sig som konsekvens af den her teknologi?

»Det umiddelbare nærvær, hvor man bare er sammen med andre mennesker, det er jo grundlæggende det samme. Men jeg tror, vi skal leve med to former for nærvær. Et, som

“ Tidligere var det sådan, at vi havde en masse huller i vores hverdagsliv. Så røg man en smøg, og man syntes, det var rart at få den lille pause. Nu trækker man i stedet sin smart-telefon op af lommen

Tor Nørretranders
Journalist

er meget lokalt og meget materielt, der handler om mad børn og venner, og så skal vi leve i et andet netværk, som er meget globalt og virtuelt og handler om nogle informationer, vi udveksler med folk, som er interesserede i de samme ting som os selv.«

– Men har den nye form for nærvær ikke erstatte en form for nærvær, som tidligere tilfaldt det nære fællesskab?

»Den niche, smart-telefonen har invaderet, vil jeg kalde nichen for cigaretter. Tidligere var det sådan, at vi havde en masse huller i vores hverdagsliv. Så røg man en smøg, og man syntes, det var rart at få den lille pause. Nu trækker man i stedet sin smart-telefon op af lommen og undersøger et eller andet, man har lyst til. I en urbanitet er der jo sindsygt mange menneskelige kontakter, som er helt uden kvalitet, fordi vi bare er i samme s-togskupe. Vi har ikke en skid tilfælles, og vi kommer aldrig til at snakke sammen. Så kan man enten sidde og glo eller købe en burger, eller også kan man finde ud af, om den e-mail, man venter på, er kommet. Jeg mener, det er lavkvalitetsnærvær, som vi i vid udstrækning erstatte. Der, hvor det bliver farligt, er, hvis det så også ødelægger vores nærværs nærvær. Det er et tilbud, vi har, og vi skal lære at sige nej til, når det ikke er et godt tilbud.«

70 problemer i Holte

Danmarks næstrigeste kommune Rudersdal kan næsten ikke håndtere af modtage 70 flygtninge. Borgmesteren mener, at det koster, og han bliver nu imødekommet af statsminister Helle Thorning-Schmidt, der vil stramme asylreglerne for at hjælpe kommunerne. Det er mange borgere i Rudersdal glade for – flygtninge bekymrer dem nemlig

Af Christian Bennike

Jeg ved godt, det er forkert at sige, og det er ikke noget, jeg siger højt til mine børn. Jeg ved godt, at vi har råd til det og alt det dér, men inderst inde er jeg bare bange for, at mine børn bliver voldtaget, eller at de (flygtningene, *red.*) kommer og røver vores hjem. Så får de også en masse børn her, og så har vi balladen. Det er en økonomisk byrde, og så kommer al den kriminalitet, som de laver, som man hører om alle steder. Jeg er bare ærlig. Don't hate.«

Sådan siger en kvinde, Information møder i indkøbscentret Holte Midtpunkt i Rudersdal. Hun ønsker ikke at opgive sit navn.

»Jeg kan godt sidde to og to med veninder og tale om de her ting, men ellers tør man ikke sige det. Så bliver man *hatet* på,« siger hun.

Efter nabokommunen Gentofte

er Rudersdal Danmarks rigeste kommune med en gennemsnitlig indkomst på 483.142 kroner pr. person om året før skat; for hele landet er tallet 292.172 kroner. Kommunen skal modtage 70 flygtninge, der har fået asyl, hvoraf cirka halvdelen er syrere på flugt fra borgerkrigen i Syrien, der siden 2011 har kostet 200.000 mennesker livet.

Men det bliver ikke let for Rudersdal at finde plads til flygtningene, mener borgmester Jens Ive (V).

»Nu er vi der, hvor vi ikke kan blive ved,« sagde han i sidste uge til Berlingske og gjorde sig overvejelser over, at kommunen kunne blive nødt til at leje villaer til 35.000 kroner om måneden for at imødekomme behovet.

»Vi ender der, hvor vi tager et total nedslidt hotelværelse og overbetaler for at få lov til at lægge fire mennesker ind på et enkeltværelse. Er det det vi vil byde flygtninge som modtagelse i Danmark?,« siger Jens

Ive til Information og opfordrer Københavns Kommune til at hjælpe med at finde midlertidige boliger til flygtningene.

I går blev borgmesterens bekymring så imødekommet af statsminister Helle Thorning-Schmidt (S), der bebudede, at regeringen vil stramme asylreglerne for at »tage noget af presset fra vores kommuner og asylcentre,« som hun formulerede det i sin åbningstale til Folketinget

Der er ikke plads

En muzak-udgave af »Smooth Operator« flyder ud af loftshøjtalerne mellem de lyserøde balloner i Holte Midtpunkt. Irmaslagteren har tilbud på en »flot dansk kalveculotte« til 60 kroner halvkiloet, og de første Fejøæbler er landet i grøntafdelingens trækasser. Her deler mange borgmesterens bekymring over at skulle modtage de 70 flygtninge.

»Kig dig omkring. Der er ikke plads til flygtninge. Selvfølgelig skal vi tage nogle flygtninge – selvfølgelig – men jeg tror også, man skal passe på i Danmark med at tage flere, end vi kan huse,« siger 38-årige Rasmus Borre, der er selvstændig og på vej tilbage til kontoret med frokostsmørrebrød fra Kvickly.

– Men det handler om 70 mennesker. Synes du, det er for mange?

»Jeg har svært ved at se det ske i praksis. Jeg ville bedre kunne se det andre steder,« siger han.

Mellem Holte Helsekost og Ru-

dersdal Juveller møder vi 43-årige Selahattin Ceran. Han kom selv til Danmark fra Tyrkiet for 17 år siden og har i 13 år arbejdet på Café Emil i Holte Midtpunkt.

»Der er ikke plads,« siger han, da vi spørger til de 70 flygtninge.

– Men der var plads til dig engang?

»Det var dengang. Det er anderledes nu. Vi har massere af udgifter og de (flygtningene, *red.*) kan ikke finde arbejde. Det er svært,« siger han

I en Megafon-måling i forrige uge, svarede 55 pct. af danskerne, at de gerne ville have de eksisterende asylregler strammet; et ønske, regeringen altså nu vil imødekomme.

Når flygtninge har fået asyl, for-

delers Udlændingestyrelsen de nyankomne til landets kommuner efter en model, der bl.a. tager højde for indbyggertal og antal af udlændinge. Derfor skal en kommune som Ishøj, hvor 30 pct. af indbyggerne er fra et ikke-vestligt land, ikke tage mod nye flygtninge, mens en kommune som Rudersdal – hvor kun 5,8 pct. af de 55.000 indbyggere kommer fra ikke-vestlige lande – altså skal modtage 70 flygtninge. Til og med august i år har 3.426 personer fået asyl i Danmark, og 4.008 er blevet familiesammenført.

Klokken 14 hos frisør Kisum er Caroline på 52 år ved at få stilet sit lysstribede hår. Hun er hjemmegående og har god tid til at læse de fire aviser, hun abonnerer på, fortæller hun.

»Det er en meget konservativ kommune det her, så det er svært at blive integreret. Vi skal passe på med at tage imod asylansøgere, som vi ikke kan følge op på med bolig og job. Man kan jo ikke bare daske rundt, vel. Det tror jeg ikke er så populært her i kommunen. Medmindre man selv har valgt det og har økonomisk mulighed for det,« siger hun.

– Det er der nok ikke så mange af dem, der er flygtet fra borgerkrig, der har ...

»Nej præcis. Det er også svært.«

Så må han skaffe plads

Bag Holte Midtpunkt strækker et liebhaverkvarter sig langs Furesø. Her

“ Jeg ved godt, at vi har råd til det og alt det dér, men inderst inde er jeg bare bange for, at mine børn bliver voldtaget, eller at de (flygtningene, *red.*) kommer og røver vores hjem

Kvinde i Holte Midtpunkt

FOKUS Folketingets åbning

'Vi er så godt i gang med at have mennesker fra den anden verden boende, hvorfor skulle vi ikke kunne have 70 mere? Hvis det var 7.000, kunne jeg forstå, at vi begyndte at snakke om det; men 70,' mener Tille Jessen fra Holte.

Foto: Tor Birk Trads

er glaserede tegl, postkasser i mat kobber og forgyldte flagstangsknopper. En sort Audi og en Mini Cooper hygger sig i en garage i ly for efterårsblæsten, som langsomt ændrer farven på kvarterets bøjehække fra grøn til gyldenbrun. På plænerne er hibiscus og rhododendron allerede afblomstret. En enkelt villa er til salg: 153 m² med syv værelser til 4,7 mio.

Vi er i en såkaldt rigmandsghetto: en type boligområde, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i en række analyser har peget på har været i vækst siden 1980'erne.

Netop på grund af den store velstand i Rudersdal mener gymnasielærer Christina Kramer, at kommunen burde tage imod flere flygtninge. Hun er netop flyttet til Holte fra Nørrebro og kalder Rudersdal »et urealistisk smørhul«.

»Det er godt for mine børn at bo her, men jeg tænker nogle gange, at det ikke er sådan, verden ser ud,« siger hun.

»Vi er ret selvoptagede heroppe,« siger Tille Jessen på 78 år, der har boet i Holte i 60 år. »70 mennesker. Betyder det noget økonomisk? Der kan godt bo et par stykker hos mig, selv om jeg ikke har så meget plads,« siger hun.

I tøjbutikken Henius & Møllgaard er en kvinde ved at prøve et par sorte cowboystøvler i læder. Hun vil ikke have sit navn i avisen, når det handler om flygtninge. »Jeg skal ikke have noget klinket,« som hun siger.

»På et tidspunkt handlede jeg nede i Netto og – nu bryder jeg mig ikke om Nettos varer – men de var næsten indvandrere alle sammen der. Jeg havde et par Yves Saint Laurent-solbriller med, som kostede over 2.000 kroner. Da jeg kom ud, var de væk. Og jeg ved godt, hvem det var. Det var sådan en dame med tørklæde og det hele på. 2.000 kroner, værsgo!« fortæller hun.

Alligevel vil hun gerne have flere flygtninge til kommunen.

»Der vil altid være brodne kar. Lige meget hvor du er i verden. Jeg vil kalde det småborgerligt, når man ikke gør det. Det er også derfor jeg gerne vil flytte. Jeg er ved at skrive en musical, og jeg er træt at det her. Folk er så snobbede,« siger hun.

72-årige Bente Rantsen, der er pensioneret jurist, er enig.

»Der er jo ingen, der står og siger: 'her er plads til flygtninge'. Man finder altid et argument, der passer ind: Man har ikke råd, man har så mange i forvejen, man har ikke plads. Det burde ikke være noget problem,« siger hun, der er ulasteligt klædt i bidelsko, silketørklæde og termojakke.

– Det er netop en af de ting, Jens Ive peger på. At det er svært at finde plads ...

»Så må han skaffe plads,« siger Bente Rantsen.

oben@information.dk

'Det bliver syriske kvinder og børn, der betaler prisen'

Regeringens planer om at begrænse mulighederne for familiesammenføring for krigsflygtninge møder voldsom kritik fra generalsekretær i Dansk Flygtningehjælp Andreas Kamm

Af Ulrik Dahlin

Stik imod tidligere udmeldinger fra justitsminister Karen Hækkerup (S) og socialminister Manu Sareen (R) vil regeringen alligevel begrænse mulighederne for familiesammenføring til krigsflygtninge, der søger asyl i Danmark. Først hvis krigsflygtninge fra bl.a. Syrien har opholdt sig i Danmark i 12 måneder, kan familiesammenføring komme på tale.

Det fremgik af statsminister Helle Thorning-Schmidts redegørelse i går ved Folketingets åbning: »Regeringen vil også i lyset af den ekstraordinære situation begrænse adgangen til familiesammenføring,« sagde statsministeren og fortsatte:

»En flygtning, der er i Danmark under midlertidig beskyttelse, skal ikke have krav på at få familien med hertil det første år, efter at han eller hun har fået opholdstilladelse.«

Generalsekretær i Dansk Flygtningehjælp Andreas Kamm er ikke i tvivl om det centrale budskab i statsministerens redegørelse: Danmark skal vælges fra som muligt flygtningeland, hvis syrere forsøger at komme væk fra deres borgerkrighærgede land. Og metoden skal være at trække tiden ud, så den samlede sagsbehandlingstid i Danmark nærmer sig niveauet i andre EU-lande.

»Det er indlysende, at øvelsen går ud på at få antallet af asylansøgere fra Mellemøsten og Syrien til at falde. Hvis jeg var syrisk flygtning og vidste, at der ville gå mere end et år, før jeg igen kunne tage ansvaret for min kone og børn, så ville jeg måske vælge et andet land end Danmark,« siger Andreas Kamm.

Også borgerkrig om et år

Generalsekretæren forstår på den ene side godt regeringens vanskelige situation, når antallet af krigsflygtninge stiger. På den anden side er det ifølge Andreas Kamm »slet ikke rimeligt«, at det er traditionelt sårbare grupper som efterladte kvinder og børn, som kommer til at betale prisen for den danske regerings nye udspil om begrænsning af familiesammenføring for krigsflygtningene.

»I vores optik er det en skrækkelig

tanke, at en flygtning kan blive anerkendt som forfulgt, mens vedkommendes kone og fire små børn stadig skal befinde sig i nærområdet et eller andet sted. Helt fundamentalt går vores arbejde ud på at holde familierne samlet, men udspillet fra regeringen vil tværtimod føre til en splittelse af familierne,« siger generalsekretæren.

At der skal gå et år, handler ifølge Andreas Kamm ikke om, at borgerkrigen i Syrien så vil være overstået.

»Den gennemsnitlige varighed for den slags dybe konflikter er på ca. 20 år. Så medmindre vi er vildt heldige, så vil der også være borgerkrig i Syrien om et år, om to år og måske også om tre år. Der er næppe nogen, der tror, at konflikten vil være overstået om et år.«

For nylig fik Andreas Kamm på egen hånd et indtryk af, hvor udsat en enlig kvinde med små børn er, selv i det forholdsvis fredelige sydlige Jordan.

»Vi besøgte en ung kvinde, der sammen med sine seks små børn var flygtning. Når jeg spurgte, hvor hendes mand var, svarede hun, at han var lige på gaden et øjeblik. Men sandheden var, at hun ikke havde nogen mand, men hun af hensyn til sin sikkerhed og tryghed var nødt til at lade, som om hendes mand var lige i nærheden.«

Som ikkejurist ved Andreas Kamm have svært ved at tro, at begrænsningen af familiesammenføring kan være i overensstemmelse med artikel otte om familiens enhed i Den Europæiske Menneskeretskonvention.

»Der skal kloge jurister til at få regeringens udspil til at flugte med Menneskerettighedskonventionens artikel otte. Regeringen ser ud til at gå en anden vej og tværtimod splitte familierne,« siger han.

Hårdere kurs end under VK

Direktør Jonas Christoffersen fra Institut for Menneskerettigheder ønsker først at se detaljerne i det

lovforslag, som ifølge statsministeren skal hastebehandles.

»Men vi er bekymrede over, at børnefamilier holdes adskilt,« siger han.

SF's retsordfører, Karina Dehnhardt Lorentzen, har på forhånd »en god portion skepsis og en række betænkeligheder« over for regeringens udspil, men hun vil også se et egentligt lovforslag, før hun udtaler sig mere konkret.

»Men umiddelbart synes jeg ikke, at udspillet harmonerer særligt godt med, at vi vil gøre alt muligt og sende jagerfly af sted. Alle siger jo, at der nok vil gå mere end et år, før der er fred i Syrien. Spørgsmålet er så, hvor længe man kan holde krigsflygtninge ud i strakt arm, før man giver dem beskyttelse,« siger Karina Dehnhardt Lorentzen.

Johanne Schmidt-Nielsen (EL) er intet mindre end »chokeret« over regeringens planer.

»Vi kan nu se frem til en mere hårdhændet asylpolitik med Radikale Venstres deltagelse end i ti år med VK-regeringen,« siger hun og tilføjer:

»På den ene side vil vi gerne give asyl til en syrisk krigsflygtning, hvis han kommer til Danmark. På den anden side vil vi ikke sikre tryghed og beskyttelse til hans kone og børn. Vi risikerer, at børn bliver slået ihjel, mens de venter på, at fristen på 12 måneder er gået,« siger Johanne Schmidt-Nielsen.

Justitsminister Karen Hækkerup siger til Information, at regeringen med et kommende lovforslag ønsker at sende »et stærkt signal om, at man tager situationen alvorligt«, og at begrænsningen af familiesammenføring skal ses i sammenhæng med regeringens tidligere udmelding om at indføre en form for midlertidig beskyttelse af krigsflygtninge, hvor opholdstilladelsen i første omgang kun gælder et år.

»Man har stadig ret til at få sin familie hertil, bare ikke lige med det samme. Jeg synes, det er meget rimeligt, at man lige ser situationen an. Og det bliver ikke en lex Syrien, men en lov, der skal gælde for alle situationer,« siger justitsministeren. – Ifølge Andreas Kamm er hensigten at forlænge tiden, før en krigsflygtning kan få familiesammenføring, så han måske vælger et andet land?

»Så må jeg koldt og nøgtern sige, at der findes jo også menneskesmulgere, som interesserer sig for den type informationer. Højest sandsynlig er der ikke fred i Syrien om et år, men den nye lov skal også tage højde for, at der kan være andre situationer, hvor det giver god mening med en midlertidig opholdstilladelse,« siger hun.

uda@information.dk

Leder på bagsiden

FRANSK AFFÆRE

FRANSK Udstilling

PÅ DOCKEN

30. OKT. - 2. NOV.

Hvis du vil have en spændende dag med familie og venner, smage lækker mad og drikke, og fordybe dig i fransk livsstil, er Fransk Affære hvad du leder efter!

VORES Udstillere:

Letz shop, Ma Poule, Franske Specialiteter, La France shop, L'Education nationale, Frenchy, Voulez-vous?, Saint-Agur, Le Rustique, Kalu, Bechs-Vine og Delikatesser, La Cave, Evian, Badoit, H.J. Hansen Vin, Den Franske Tehandel, Pastis Henri Bardouin, Cognac Leyrat, Ølagenterne, Renault, Air France, Hotels T, Luberon, Vores Marked, Pot og Pande, Pillivuyt, Opinel, Bron Coucke...

DOCKEN:

FÆRGEHAVNSVEJ 35
2150 NORDHAVN
KØBENHAVN Ø

www.franskaffære.dk

Kronik

Der er et yndigt land – trods alt

Jeg flygtede fra Afghanistan som 11-årig. I dag er jeg dansk helt ind til benet. Men min kærlighed til Danmark har intet med politikernes integrationsanstrengelser at gøre. Tværtimod

Af Khaled Alizai

Jeg kom til Danmark fra Afghanistan som 11-årig med min far, men uden min mor og mine fem søskende. Der gik et år og tre måneder, fra min og min fars asylsag blev behandlet, til vores familiesammenføringssag endelig var afgjort, og vi blev genforenet med resten af vores familie.

Jeg husker en tirsdag i 2001, en måned før min mor og søskende kom til landet. Jeg var lige kommet hjem fra skole, far var til sprognundersøgning, så der stod kogte pølser på menuen til frokost. Lige da jeg satte mig til rette for at spise, bankede naboen, som var den anden afghanske flygtning i byen, ekstatisk på døren. Han havde lige fået melding om, at hans familiesammenføringssag var blevet behandlet, og at hans familie snart ville være i Danmark.

Jeg bød på et glas afghansk grøn te og tilbød nogle af mine dejlige kogte pølser, som han takkede nej til, og satte mig til at spise, mens jeg lyttede til hans begejstring for at se sin familie meget snart. Mens jeg smilede og udtrykte glæde på hans vegne, mærkede jeg pludselig tårerne trille ned

ad mine kinder. På det tidspunkt havde vi ikke fået svar på vores familiesammenføringssag.

Omsorgsfuld sagsbehandler

Samme eftermiddag, mens jeg var midt i min middagslur, bankede det igen på døren. Det var vores sagsbehandler fra kommunen, som havde fået nys om episoden tidligere på dagen. Da hun spurgte ind til den, begyndte tårerne endnu en gang at trille helt umotiveret.

Det påvirkede hende så meget, at hun valgte at gå personligt ind i sagen og kæmpe som en gal for, at jeg kunne se min mor inden for en måned. Det var første gang i mit dengang 11-årige liv, at jeg havde følt så meget omsorg fra andre end mine egne forældre. Det vil jeg aldrig glemme.

Med den slags gode oplevelser opstår en taknemlighed og kærlighed, der rækker ud over den konkrete omsorgsfulde person. Taknemmeligheden favner også det lokale samfund og det land, man har oplevet den i. Det er et stærkt udgangspunkt for vellykket integration.

Regeringens seneste stramninger på familiesammenføringsområdet bygger på det stik modsatte af den logik, der kendetegnede min sagsbehandler. Her drejer det sig tilsyneladende om at udsætte genforeningen længst muligt. Halvdelen af dem, der bliver

Den samhørighed, dagens kronikør føler, skyldes ikke politikernes skåltaler om 'mental integration', men at han ville lokalsamfundet, og at det tog imod ham og hans familie med fødselsdage, blå mandag, fodbold og indfølelse.
Arkivfoto: Thomas Vilhelm

“ Den første gang, jeg var i en diskussion, hvor modparten var fundamentalt uenig med mig, men stadig respekterede min ret til min holdning, fik jeg øjnene op for basale demokratiske værdier som retten til at have en holdning og at ytre den holdning på lige fod med alle andre

ramt af stramningerne, er børn under 12 år.

Regeringens argument for at stramme familiesammenføringsreglerne er, at man gerne vil aflaste kommunerne, så de bedre kan klare integrationsudfordringerne.

Hvordan er man i regeringen kommet frem til, at en familie, der bliver splittet pga. krig, har godt af at vente med at blive genforenet i mindst et år? Politikerne gør sig selv og det danske samfund en bjørnetjeneste ved at udsætte familiesammenføringen, i hvert fald hvis man har i sinde, at de mennesker, der allerede er her, skal integreres i samfundet.

En familie, hvor faren har været i Danmark, mens resten af familien har boet i et konfliktplaget område i længere tid, har behov for en del tid sammen for igen at kunne kalde sig en familie, efter de er genforenet. Og først da kan man påbegynde en integrationsproces.

Politikernes kynisme er ikke svær at få øje på. Når man ikke lader familierne genforene, er det ikke, fordi man har nogen som helst forhåbning om, at situationen i deres hjemland bliver forbedret i løbet af et år, for det slog man fast med syvtommersøm, da man sendte danske F-16-fly til Syrien. Baggrunden for beslutningen er efter alt at dømme drømmen om lette stemmer.

Men ligeegyldigt, hvor inhumane vores kære folkevalgte er, vil

det ikke ændre mit billede af det land, som jeg elsker.

For mig vil det altid være landet med de brede bøger og folk med store hjerter og medmenneskelighed. Landet, hvor vores socialrådgiver så en lille drengs savn efter sin mor og følte hans smerte, som var det hendes egen.

Mental integration

Vi boede i en by ved navn Mølstrup. Vi var en af to flygtningefamilier, og jeg gik på en skole, hvor mine søskende og jeg var de eneste flygtningebørn. Alle i byen kendte os, og det var let at blive en aktiv del af det lokale samfund. Min mor begyndte at arbejde som lærer i folkeskolen og blev taget rigtig godt imod. Det gjorde, at der aldrig var modvilje hjemme fra, når jeg ville til fødselsdage, skolefester eller lege hjemme hos vennerne. Jeg har endda deltaget i konfirmationsforberedelsestimerne hjemme hos den lokale præst, hvor vi spillede fodbold og talte om det hinsides. Og selvfølgelig var jeg også med til blå mandag, selv om jeg er muslim. Det hele foregik uden nogen form for planlagt integrationsindsats. Vi faldt til, fordi de lokale ville os, og vi ville dem – så enkelt er det.

På et tidspunkt flyttede vi til Aarhus på grund af min fars arbejde. På min sidste dag i skolen havde mine klassekammerater hver for sig købt en afskedsgave til mig,

og hele byen tog afsked med vores familie. Den samhørighed, jeg følte, kan ikke indføres gennem noget politisk tiltag. Basale værdier som ligestilling blandt kønnene, religionsfrihed, religiøs pragmatisme og demokrati har jeg ikke taget til mig, fordi jeg kunne lide politikernes prædiken om dem, eller fordi politiske tiltag har manipuleret mig til at synes om dem. De er ikke vokset frem som resultatet af 'mental integration' som den, Københavns Kommune netop har vedtaget at give sig i kast med. Jeg har tilegnet mig dem ved at være sammen med mennesker, der lever deres liv efter disse værdier. Det er mennesker, som jeg ser op til den dag i dag. Den første gang, jeg var i en diskussion, hvor modparten var fundamentalt uenig med mig, men stadig respekterede min ret til min holdning, fik jeg øjnene op for basale demokratiske værdier som retten til at have en holdning og at ytre den holdning på lige fod med alle andre. Det er sand integration. Og den lærer man ved at dele hverdagen med andre mennesker – ikke fordi myndighederne skubber på med 'mental integration'.

Patriot til benet

Nu har jeg boet i dette dejlige land i 14 år. Da vi flygtede fra Talebanregimet i år 2000, var det uden et afghansk pas, fordi staten Afghanistan under Taleban ikke var an-

erkendt. Det betyder, at jeg er de facto statsløs. Jeg opfyldte kravene for at få dansk statsborgerskab i 2009, men jeg har ikke ansøgt om det. Min danskhed er ikke afhængig af, at 179 smålige, manipulerende levebrødspolitikere blåstempler den. Ligegyldigt om jeg har nul, et, to eller 10 pas, vil jeg af hele mit hjerte være loyal over for det danske. Jeg er ikke født med min danskhed; jeg har tilegnet mig den og har accepteret den ved mine fulde fem.

Det er også min loyalitet over for Danmark, der driver mig til indædt at protestere imod Danmarks krigsførelse, også i Afghanistan. For jeg mener inderligt, at krigen ikke er i Danmarks interesse. Vi er gået fra humanitær stormagt til militant lilleput. Jeg vil til det sidste kæmpe imod denne bevægelse og alt, hvad jeg mener, er til skade for det land, jeg elsker. Ligegyldigt om nogle politikere vil opfatte mig som ikkeintegrerbar.

Min loyalitet over for det danske vil til hver en tid drive mig til at fremvise tolerance, generøsitet, medmenneskelighed og alle de andre dejlige sider af danskheden – også selv om cirkuset i postnummer 1240 vil prøve at bilde omverdenen det modsatte ind... For jo: Der er et yndigt land.

kronik@information.dk

Khaled Alizai er fysikstuderende ved Københavns Universitet

Debattonen truer sårbarheden

Viser man sårbarhed offentligt, dukker de hånende og nedladende kommentarer op med det samme. Det er den slags, der gør, at det er så svært at fortælle om sine inderste og sværeste følelser. Det er den slags, der gør, at alt for mange lider i stilhed

Af Sofia Rasmussen

Sidste weekend havde jeg en kronik i Information. Den handlede om min kærestes og mit forsøg på at blive gravid. Det er en svær opgave for os, da jeg lider af endometriose. En sygdom, der rammer cirka 10 procent af alle kvinder, og som i mange tilfælde forårsager ufri-villig barnløshed. I kronikken fortæller jeg om min sorg over ikke at kunne blive gravid.

Da jeg havde skrevet teksten, var jeg i tvivl om, hvorvidt jeg skulle sende den til redaktionen. Det er et velkendt dilemma: Det er valget mellem at skjule sig eller vise sig. Det er forskellen mellem at gemme sig eller rent faktisk deltage i legen.

Som de fleste andre mennesker er jeg bange for at være sårbar, fordi jeg frygter at blive afvist. Det kan sammenlignes med den følelse, man har, lige inden man siger: »Jeg elsker dig« for første gang uden at vide, om det er gengældt. Der, hvor man svæver mellem at høre til og ikke høre til.

Jeg besluttede mig for at sende den af sted. Jeg blev enig med mig selv om, at selv om jeg gemmer mig resten af mit liv, vil der stadig være nogen, der vil hviske om mig. Afvisning hører til menneskelivet. Men hvis jeg aldrig vover at vise mig for verden, har jeg heller ikke rigtig været til.

Selvmedlidende ynke

Det var derfor med lettere høj puls, at jeg begyndte at læse kommentarerne på netavisen og Facebook. Alle siger, man skal holde sig fra den slags, men hvor mange kan overholde det? Jeg

kan ikke. Mit behov for at høre til er for stort. Mit ønske om forståelse trumfer min angst for afvisning. Trods alt.

Heldigvis reagerede mange empatisk og forstående. Kvinder, der selv havde oplevet spontane aborter og fertilitetsproblemer, skrev tilbage, at de kendte til det sorte hul, jeg beskrev. De havde selv været der.

Og så var der alle de andre. Nogle, kom med kommentarer som »kom videre«, »hvilken gang selvmedlidende ynke«, og »hvad har det med avismateriale at gøre?«

Andre kom med 'gode' råd om fertilitet og generelle kommentarer om, hvordan jeg burde leve mit liv, om det var på tide at adoptere, at det sikkert var min egen skyld, fordi jeg havde brugt for lang tid på mit studie og på at drikke café latte.

En enkelt skrev, at jeg ikke kunne udtale mig om sorg, når jeg ikke havde oplevet dødsfald tæt på. Et faktum, den pågældende kommentator gik ud fra, uden at vide hvad jeg ellers har oplevet i mit liv.

Alle disse hårde udtalelser kom fra mennesker, der kun vidste en brøkdel om mit liv – helt præcist 7.500 tegn i en avis.

Vi dømmes. Punktum

Først blev jeg ked af kommentarerne og overvejede, om de var rigtige. Var jeg ynkelig? Skulle jeg bare tage mig sammen og komme videre? Overdramatiserede jeg min egen sorg?

Jeg sad i bilen på vej hjem fra min fars fødselsdag og læste den ene negative kommentar op for min kæreste efter den anden, indtil jeg stoppede mig selv. Det gik op for mig, at der ikke var nogen af de kommentarer, der handlede om mig, og da jeg prøvede at fjerne mig selv fra ligningen, kom jeg til at tænke på, at det er denne form for manglende forståelse, der er skyld i, at det er så svært at fortælle om sine inderste og sværeste følelser i vores samfund. Det er den slags, der gør, at mange lider i stilhed.

Det fik mig til at tænke på empati eller manglen på samme, for i virkeligheden er der ikke noget unikt over kommentarsporene på avissiderne eller på de sociale medier. De tiltrækker ikke flere idioter end andre rum. Nettet afspejler vores samfund.

Fjendtligheden på nettet er ikke anderledes end skældsordene på legepladsen, da jeg var barn. Den er måske mere krysteragtig, fordi mobberne nu sidder beskyttet bag en skærm, men den manglende empati fremkalder det samme: skam-

følelse og ensomhed. Og det er ikke bare på nettet, det foregår. Den manglende empati findes i skolerne, på arbejdspladserne og selv i familier og mellem venner.

Det er afvisninger som disse, der gør, at min veninde, der lider af angst, ikke har lyst til at fortælle folk om det, fordi hun har fået kommentarer som: »Kan du ikke bare lade være med at være bange?«

Ethvert empatisk menneske, der forsøger at møde sit medmenneske med kærlighed, forstår, at hun ligeså lidt kan lade være med at være bange, som en haj kan lade være med at svømme.

Vi dømmes uden at kende hele historien. Eller: Vi dømmes. Punktum.

Lad ikke idioterne tage over

Jeg er ikke uskyldig. Jeg har også sladret og bagtalt, og hver gang har jeg fået det dårligt. Når jeg har fordømt andre, har det handlet om mit eget mindreværd og mit eget behov for at høre til. Men jeg har ikke en eneste gang oplevet at føle samhørighed ved at sladre eller fordømme. Den eneste, der oplever samhørighed, er ham, der vover at vise sig for verden med alle sine utilstrækkeligheder.

Der er så lidt, vi ved om hinanden, og når et andet menneske fortæller os noget sårbart, er det en gave, vi bør tage vare på, som var det en lille fugl, vi holdt i vores hænder. Det er ærligheden og sårbarheden, der risikerer at blive ødelagt på grund af den manglende empati, der findes på nettet og i samfundet i almindelighed.

En klog kvinde sagde engang til mig, at der er en idiot ombord på hver en bus. Vi kommer nok aldrig til at leve i en verden, hvor mennesker, der tør vise sårbarhed, ikke engang imellem bliver afvist eller fordømt. Kunsten er at undgå at lade idioterne overtage bussen.

Den eneste måde, vi undgår det på, er ved at forstå, at mobningens stemme aldrig handler om modtageren, men om afsenderen. Det er så let at sidde i skjul eller bag ved skærmen og pege fingre; det er meget svære og meget mere modigt at deltage i legen.

Det handler ikke om at vinde eller tabe, at få ret eller uret. Det handler kun om at vove sårbarheden og vise sig for verden. Kun på den måde oplever vi den kærlighed, der heldigvis også findes overalt i verden.

debat@information.dk

Sofia Rasmussen er tekstforfatter

I Skagen er de vilde med østarbejdere

I det affolkede Skagen er byens godt 200 rumænske arbejdere velkomne. Nøgleordet er integration, hvis en ny underklasse af løntrykkere skal undgås, lyder det fra kommune og fagforeninger. Information har mødt 31-årige Alin Mares, der i starten var ligeglad med regler og løn

Tekst: Mette-Line Thorup
Foto: Tor Birk Trads

Alin Mares skulle ikke nyde noget af at være medlem af en fagforening, der i hans hjemland Rumænien stort set er det samme som mafiaen. Desuden var det fyringsgrund, sagde den rumænske arbejdsformand på fiskefabrikken Prime Ocean i Skagen, hvor Alin Mares og de omkring 50 andre rumænere arbejder. Løn og arbejdstidsregler gik den unge rumæner heller ikke så meget op i. Han ville bare gerne arbejde.

I Rumænien var Alin Mares sidste job i en kulmine i bjergområdet, hvor han kommer fra, til 400 euro om måneden. Så da han i 2011 rejste til Danmark på ferie, var det en nem beslutning. Et par måneder efter kom hans jævnaldrene kone Maria til Skagen, og inden jul det år kom også deres datter, Delia.

Men noget har ændret sig. I dag synes Alin Mares, at hans landsmænd accepterer for dårlige forhold.

»Før accepterede vi også alt for meget for at få lov til at arbejde. Men vi vil gerne blive her i Skagen, købe vores eget hus og lære sproget. Men så kræver det også, at vi får en ordentlig løn,« siger Alin Mares.

Mares-familiens historie sætter perspektiv på den ophedede debat om det danske arbejdsmarked, hvor indvandring af østeuropæisk arbejdskraft på det nærmeste er blevet synonym med en dansk systemfejl. Er østarbejderne løntrykkere og fortroppen i et nyt parallelt underbetalt arbejdsmarked, en gevinst for samfundøkonomien eller sløret, der hives fra øjnene på naive danskere, der betaler milliarder i overførsler til folk, der burde arbejde?

Mange af svarene findes her på Danmarks nordligste punkt, hvor spørgsmålene i bogstaveligste forstand er sat på spidsen. Her hvor byen de sidste fire årtier har mistet en tredjedel af sine indbyggere, hvor butikkerne lukker om vinteren, og hvor en gruppe på omkring 200 rumænere fylder godt op på byens arbejdspladser og i al ubemærkethed afprøver, om den danske model stadig virker.

Billig arbejdskraft

Det var ikke, fordi der ikke var problemer på fiskefabrikken, hvor Alin Mares er ansat. For det meste var der rigeligt med arbejde, men den rumænske arbejdsformand tog sig godt betalt. Først for at skaffe Alin Mares og hans landsmænd arbejde på fabrikken – kommissionen kunne være mellem 3.000 og 7.000 kroner. Og bagefter for hjælp til at få et sygesikringsbevis, eller hvad man nu ellers kan få brug for i et nyt land, hvor man ikke kender reglerne eller taler sproget.

Flere vagter på fabrikken kostede også. Arbejdsdagene i den kolde fiskehal i de hvide lave bygninger på havnen var ofte langt over syv en halv time, og der var også overarbejde i weekenderne. Men timelønnen var den samme. Cirka 106 kroner hvilket er 20 til 30 kroner under den normale løn for tilsvarende arbejde i Skagen. Danske kolleger i produktionen var der ikke mange af.

»Vi er vant til at arbejde meget for at tjene penge. Måske synes danskerne, det er for hårdt,« som Alin Mares siger.

I 2012 modtager Prime Ocean så Frederikshavns Erhvervsråds Iværksætterpris for at være en virksomhed med bemærkelsesværdige vækstrater i et meget presset marked. Fabrikken

forsøger at fastholde arbejdspladser i en lavtlønssektor, der har tradition for udenlandsk arbejdskraft. Men derefter begyndte de dårlige historier om udnyttelse af billig arbejdskraft at dukke op i Nordjyske Stiftstidende. Nogle af de rumænske ansatte talte som Alin Mares en smule engelsk. Det hjalp dem til efterhånden at forstå, at der er regler i Danmark. Regler, som kunne hjælpe dem med f.eks. at få deres børn i skole, selvom arbejdsformanden forsøgte at få dem til at vente. Men da de begyndte at stille spørgsmål, fik de færre timer af arbejdsformanden. Efter en del skrivelser og forhandlinger med fagforeningen 3F indgik Prime Ocean overenskomst, timelønnen steg til omkring 124 kroner, og der blev indført varslingsregler for de arbejds- og overarbejdstimer, Alin Mares og de andre ansatte kunne blive bedt om at tage fra dag til dag.

Alin Mares arbejder stadig på fa-

brikken. Men han bor ikke længere i lejligheden, som virksomheden stillede til rådighed for ham og tre andre rumænere i starten, og som han mener, han har betalt overpris for. Nu bor familien i et lille skagensgult rækkehus med hvidt stakit og baghave. Der er stue, et lille køkken med spiseplads og to værelser ovenpå.

Alin Mares er i træningstøj og sølvkæde, og han har fri. For tiden er der ikke så meget arbejde på fiskefabrikken. Derfor er Alin Mares på supplerende dagpenge. Så i dag har han tid til at følge datteren Delia til dans i hallen.

Han er stolt af hende, fortæller han. Hun taler godt dansk, hjælper faren med et dansk ord, når det engelske ikke slår til og har fået mange danske venner. Flere af de andre rumænske børn har sværere ved dansk. Derfor holdt familien to fødselsdage for Delia, da hun blev ti. En for de rumænske børn og en for de danske venner.

»Jeg er ikke interesseret i at tjene mange penge. Jeg har haft gode jobs i Rumænien, men nu handler det om, at Delia får en meget bedre skolegang her end i Rumænien. I Danmark er børnene glade for at gå i skole, og de lærer noget,« siger Alin Mares og forklarer, at han er uddannet inden for forarbejdning af forskellige slags materialer, metal eller træ, på maskiner.

Da han kom for tre år siden, var han ligeglad med de tunge løft og overarbejdet. Nu synes han, det kan være hårdt at løfte fiskekasser på 40 kg i mange timer. Overarbejde kan være fint nok, siger han og kalder en lønseddel op på fladskærmen i stuen, der viser en udbetaling på godt 10.000 kroner efter skat for to ugers arbejde.

»Det er også i orden med overar-

» Vi er vant til at arbejde meget for at tjene penge. Måske synes danskerne, det er for hårdt

Alin Mares

bejde i weekenden, men det ville også være rart at kunne sige nej,« supplerer Maria Mares, der også arbejder på fiskefabrikken.

Historien gentager sig

Lidt længere sydpå, i Hjørring, bor Thomas Klimek. Hjørring Kommune er lige som Skagen i Frederikshavn Kommune et af de udkantssområder der, ifølge beregninger foretaget af Ugebrevet A4, siden 2008 har oplevet den største vækst i antallet af tilflyttende østeuropæere.

Thomas Klimek, der er handelsuddannet, er et levende bevis på, at den sociale opstigning og integration, som Alin Mares i dag stræber efter, tidligere har kunnet lade sig gøre til gavn for både samfundøkonomien og indvandrerne fra øst.

Thomas Klimeks oldefar Jan kom til Danmark i 1892 som 14-årig fra et område syd for Krakow i Polen. På et billede i en lokalhistorisk bog kan man se Jan og hans kone sammen med fire børn, heriblandt Thomas Klimeks farfar, foran det hus, familien endelig selv fik råd til at bygge i starten af 1930'erne på en grund i

Ellested på Fyn. Smedeskuret, som Jan havde rejst rundt med på daglejervilkår, blev efterhånden erstattet af den smedje, der står den dag i dag.

»Det er tankevækkende, at de forhold, min oldefar arbejdede under, stadig eksisterer mange steder derude. Grov underbetaling af mennesker, som ikke har andre muligheder, og trusler om vold er udbredt f.eks. inden for landbruget, hvor østarbejdere bor under usle, nærmest slavelignende forhold. Sådan blev min oldefar også behandlet i starten. Han sov i stalden og blev underbetalt,« siger Thomas Klimek og peger ud på markerne, der suser forbi bilvinduet på vejen mellem Aalborg og Hjørring.

Thomas Klimek er opstillet som folketingskandidat i Himmerlands-kredsen for SF og har siddet i SF's landsledelse. I forbindelse med sit politiske arbejde har han fulgt den lokale 3F-afdeling på aktion, når de bekæmper løndumping i Hjørring og omegn.

»Jeg er med på, at vi skal være

→ Fortsættes side 6

Tiårige Delia Mares går til dans i hallen. 'Vi betaler også for, at hun går i SFO, for at hun skal få danske venner og lære sproget,' siger hendes mor. En gang imellem står Delia op selv om morgenen og går i skolen, når hendes forældre er på arbejde.

Rumænske Alin Mares var ikke meget for fagforeninger, da han begyndte at arbejde i Skagen. Nu er han supplerende tillidsmand.

 THE & KAFFE
 JERN PANDER
 OLIVENTRÆ
 GODT KOBBERTØJ
 JAPANSKE KEDLER
 PLAIDER
 DÆKKESERVETTER
 VOKSDUG

 Nikolaj Plads 9
 1067 K - Tlf. 33 11 82 00
 www.hskjalmp.dk

I Skagen virker den danske model ...

→ Fortsat fra side 5

konkurrencedygtige, men vi er ved at udvikle et proletariat, som man har på det amerikanske arbejdsmarked, hvor millioner af latinoer har dobbeltjobs for at kunne overleve, mens indkomsten går uden om statskassen, og som man også kender på det tyske arbejdsmarked, hvor folk arbejder til en meget lav løn. Der er et Danmark, som de fleste danskere ikke kender til, mens politikerne bruger ord som 'græshopper', og Dansk Folkeparti laver en kampagne, der hedder 'Meld en østeuropæer'. Men de samme politikere taler aldrig om bagmændene, der tit er danskere, og som tjener mange penge på det her. Vi mangler en politisk samtale om, hvad konsekvenserne for velfærdssamfundet er, hvis vi får et omfattende parallelt arbejdsmarked, og lønnen presses i bund,« siger Thomas Klimek.

Han mener, at borgerlige partier som Liberal Alliance går direkte ind for at skabe et mere uorganiseret arbejdsmarked til gavn for konkurrencen:

»Min familie fik chancen, blev en del af velfærdssamfundet og har nydt godt af det på alle måder. Men historien viser jo også, at det skal ske under ordnede forhold, og der skal være langt større kontrol, end der er i dag. Det er Arbejdstilsynet, Skat og fagforeningerne, der står for kontrollen, og de to sidste instanser er svækkede for øjeblikket på grund af

medlemstilbagegang og manglende ressourcer.«

Han tror ikke på historien om, at der er danskere, der ikke gider tage det arbejde, som østeuropæerne har.

»Sagen er, at der er sektorer, der spekulerer i at oprette et alternativt arbejdsmarked, og som aldrig henvender sig til et jobcenter for at få anvist arbejdskraft. Der burde være langt højere straffe til arbejdsgiverne. For mange er bøderne en måde at slippe billigt på,« siger Thomas Klimek.

Kan bare rejse hjem

Ifølge en stor undersøgelse blandt arbejdsgivere, der har ansat østeuropæisk arbejdskraft, foretaget af arbejdsmarkedsforskere ved FAOS, Københavns Universitet, fremhæves den nye arbejdskraft som fleksibel. Østarbejderne er villige til at arbejde på forskellige tidspunkter af døgnet og har minimalt sygefravær. Desuden får de ofte en lavere løn end deres danske kolleger. Spørger man Erik Trolle fra jobcentret i Skagen, om den danske arbejdskraft er for magelig, er svaret, at man flere gange har sendt arbejdsløs, ufaglært arbejdskraft ud til f.eks. Prime Ocean. Men de færreste er blevet tilbudt job. I stedet har de fundet noget ad andre veje.

»Det fungerer jo på markedsvilkår, og det kan vi som jobcenter ikke blande os i. Hvis man kan få nogen, der ikke kigger så meget på klokken, kan det jo være, man hellere vil have det,« siger Erik Trolle. Også fagforeningen melder hus forbi.

»I bund og grund passer det jo ikke, at den danske arbejdskraft ikke vil. For lige så snart vi beder arbejdsgiverne om at fortælle os, hvor de mangler arbejdskraft, så er der pludselig ingen arbejdspladser. Vi har intet imod østeuropæisk arbejdskraft, hvis de arbejder på samme vilkår som andre, så vi kan konkurrere. Men de kommer fra andre kår, tjener meget mere end de kunne derhjemme, og hvis de ikke maker ret, kan de bare rejse hjem. Det lukrerer arbejdsgiverne på,« lyder det fra Morten Dahlberg, formand for 3F i Frederikshavn, der for nylig

samlede over 120 rumænere til informationsmøde i byen, hvor man også har planer om at oprette sprogkurser.

Flakkende fugle

Der har da også været lidt murren i krogene over de østeuropæere, som nogle mener tager arbejdet fra de lokale. 3F Frederikshavn anslår, at der er omkring 300 østeuropæere, herunder cirka 200 rumænere i Skagen ud af cirka 8.000 indbyggere. Men til citat er det svært at opdrive kritiske røster, der mener, at rumænerne er et problem, trods deres relativt store antal.

»Dem har vi ingen ballade med,« lyder det fra tilfældigt udvalgte skagboere. Hanne Aavang, der er næstformand i Bytinget og desuden har undervist flere udenlandske tilflyttere i dansk på en lokal virksomhed, mener, det er »vidunderligt«, at byen får flere beboere.

»Vi er et udkantssområde, der trues af affolkning og lukkede forretninger. Og det er jo ikke flakkende fugle, som ofte er blevet betragtet som lidt tyvagtige skader. De slår sig ned og får børn her, som går i skole og deltager i foreningslivet. Det er godt for byen,« siger Hanne Aavang, der ofte møder rumænerne i byens genbrugsbutikker, hvor de slæber af sted med de meget lidt brugte møbler fra sortimentet.

Det lokale byrådsmedlem for Dansk Folkeparti, Karsten Drastrup, synes til gengæld, det er »forfærdeligt«, som han udtrykker det på sit lille kontor, der støder op til en la-

gerbygning, som mest af alt minder om et genbrugsmarked. Drastrups autoophug ligger i udkanten af byen, hvor blæsten kommer susende, men på kontoret er der varmeblæser, kaffe på kanden og tre hyggelige hunde og en kat i sofaen.

Det, Karsten Drastrup synes er forfærdeligt, er imidlertid ikke østeuropæerne. Dem har han selv ansat indtil flere af. F.eks. Branko, der er kristen serber fra Kroatien og nærmest virker som en slags kompagnon. Han ville også stemme på Dansk Folkeparti, hvis han havde statsborgerskab, fortæller han, mens Drastrup finder et billede på computeren, hvor Branko står med armen omkring Pia Kjærsgaard.

»Jeg har da intet imod udenlandsk arbejdskraft. Men vi burde da sørge for vores egne først. Problemet er, at danskerne ikke gider lave det legemlige arbejde længere. Hvis jeg skal have arbejdskraft her, så kommer det fra Polen,« siger Karsten Drastrup på drevent nordjysk.

Han vil ikke ud med, hvor meget han betaler i løn, men siger, at en af de polakker, han har ansat, bor i en 150 kvadratmeter stor villa.

»Vi har ingen problemer med østeuropæerne. Det skyldes måske, at vi er et yderområde. Her kan de ikke bare lave en ghetto,« siger han.

En gevinst

Og sådan skulle det gerne forsætte, siger Mikael Jentsch, kommunaldirektøren i Frederikshavn Kommune. Han sukker lidt over spørgsmå-

“ Jeg har da intet imod udenlandsk arbejdskraft. Men vi burde da sørge for vores egne først. Problemet er, at danskerne ikke gider lave det legemlige arbejde længere

Karsten Drastrup
Byrådsmedlem for Dansk Folkeparti

Delia og hendes mor Maria Mares sidder i køkkenet med en veninde, der er god til at lave kunstige negle. Mens neglelakken tørrer, diskuterer de hvilket design der skal på neglene.

de bliver det, bliver de fyret, og man tager nogle nye herop.«

Derfor forsøger kommunen både at opkvalificere de ledige og hjælpe østarbejderne, som der for øjeblikket er cirka 860 af i kommunen, med boligvisning og lignende. For at undgå snak om dovne danskere og østeuropæere, der stjæler danske arbejdspladser. Dernæst sætter Mikael Jentsch sin lid til den danske model, som han mener har vist sig at virke i Skagen.

»Det er positivt, at de rumænske familier vil flytte hertil med deres familier og bosætte sig. For tager østarbejderne familien med, vil de også have mere ordnede vilkår og dermed bidrage til lokalsamfundet. Det kan ikke nytte, at vi får en underklasse, som er villige til at gøre noget, som andre ikke er. Så vælter hele vores velfærdssystem og den danske model. Men den balance er det svært for en kommune at gøre noget ved. Arbejdsgivere og fagforeninger, der regulerer arbejdsmarkedet, skal derimod være meget opmærksomme på udviklingen,« siger Mikael Jentsch.

Han mener, det er fornuftigt, at kommunen yder hjælp til at tiltrække udenlandsk arbejdskraft. Ellers ville østarbejderne i højere grad være lette ofre for udnyttelse.

Men egentlig er diskussionen om

dansk versus østeuropæisk arbejdskraft på det nærmeste omsonst, hvis man kigger i de tal og prognoser, Jentsch har liggende på sit skrivebord. Frederikshavn får brug for al den arbejdskraft, der kan skrubes sammen i de kommende år. Og kommunen er dermed i samme situation som mange andre yderdistrikter i Danmark. I Frederikshavn alene forsvinder der godt 2.500 mand ud af arbejdsstyrken de kommende år, som ikke kan erstattes af nye på grund af demografien. Selv hvis det lykkes kommunen at opkvalificere alle de ledige, som der for tiden er 2.000 af, er der en manko. Derudover estimerer kommunen, at der kommer til at mangle yderligere 2.000 hænder til de industriarbejdspladser inden for offshore og energi, der er på vej, fordi kommunen for øjeblikket er i fuld gang med at udbygge havnene i Frederikshavn og Skagen.

»Når vi vælger at gå ind i det meget mere offensivt, så er det, fordi vi godt kan tiltrække den arbejdskraft, der vil bosætte sig med hele sin familie,« konstaterer kommunaldirektøren.

En positiv historie

Tilbage i rækkehuset serverer Maria Mares velmagende rumænsk cognac og små udskårne kager med æble og kokos. Lidt efter kommer

hendes veninde på besøg. Hun skal lave Marias negle. En lille luksus, selvom Maria står dagen lang med stålhandsker på og ophovnede hænder, der fileterer laks i kulden. Alin Mares har ringet efter sin ven Alexandru Enarache.

»Han er mit forbillede. Hans familie er meget integreret,« griner Alin. Lidt efter kommer Alexandru Enarache kørende i en hvid BMW. På vej hjem til parcelhuset henter han faren Viorel, der træner et børnehold i bordtennis to dage om ugen, foran hallen. Viorel Enarache har siden 2007 arbejdet som elektriker på Elektromarine i Skagen, en virksomhed der sælger elinstallationer til offshoreindustrien.

»Vi er ikke specielle,« siger Alexandru Enarache afværgende, mens han viser rundt i det hus, som han bor i sammen med faren, sin kone Ana-Maria, der er på barsel, og deres to små børn, hvoraf den mindste er to uger. Huset købte faren i sommer, og de har selv sat det i stand.

Viorel føler sig godt integreret, siger han. Han har meget at takke sin chef på Elektromarine for. Han har gode kolleger, og på arbejdspladsen har han fået hjælp til at lære det danske samfund at kende og fået danskundervisning.

Og det er nødvendigt, siger direk-

tør i Elektromarine, Jan Pedersen. Virksomheden har overenskomst og 13 faglærte østarbejdere ansat, fordi de ikke kan få kvalificerede medarbejdere. Nu har de selv taget syv lærlinge ind til oplæring. Den ufaglærte arbejdskraft har de ingen problemer med at finde blandt danskere i Skagen.

»Vi vil helst ikke have folk, der bare lejer sig ind og ikke integrerer sig. For så lægger de pengene her i stedet for at sende dem tilbage til Rumænien, og Skagen kan vokse i stedet for at uddø. Som virksomhed er vi jo også interesserede i at ligge her i byen om ti-tyve år. Og så handler det om en virksomheds moral og det signal, man gerne vil sende. Vores norske kunder går meget op i, at de sociale forhold er i orden,« siger Jan Pedersen, der selv er skagbo.

Alin Mares og mange af de andre rumænere har efterhånden lært den danske model. Den rumænske arbejdsformand på Prime Ocean er fyret. Og Alin Mares er blevet supplerende tillidsmand.

»Jeg vil gerne have, der bliver fortalt nogle positive historier om rumænere. Mange rumænere forstår ikke endnu, at det kan betale sig at være i fagforening. Men jeg vil ikke være med til løndumping,« siger han.

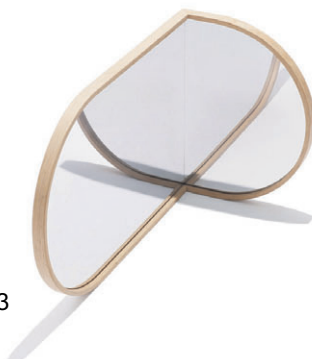
mlt@information.dk

01

02

03

04

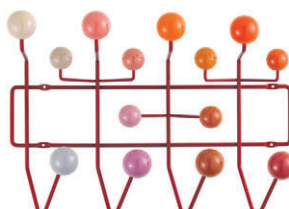
05

06

07

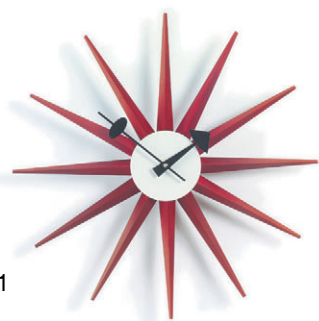
08

09

10

11

12

13

14

15

01 Aalto taburet 60, H.J. 1.795,-
02 Graphic Print Pillow 840,-
03 Paustian Mirror Mirror fra 2.000,-
04 Eames RAR gyngestol 4.342,-
05 Toto Wooden Dolls 1.645,-

06 Hex champagnekøler 2.000,-
07 Rotary Tray, 5 farver 396,-
08 Hang it All, New Edition 2.293,-
09 Baggu, mange farver 79,-
10 Swatch ur, mange farver 420,-

11 Sunburst Clock, flere farver 2.679,-
12 Paustian Spinal Chair 80 fra 3.910,-
13 Jellycat tøjdyr, 26 cm, flere varianter 149,-
14 Kubus 4, kobber 1.299,-
15 Aalto grillhandske Siena 141,-

Åbningstider:
mandag - fredag kl. 10.00 - 18.00
lørdag - søndag kl. 10.00 - 15.00

København: Kalkbrænderiløbskaj 2, +45 39166565
Aarhus: Skovvejen 2, +45 86208989

Vi serverer gløgg i december alle lørdage og søndage inden jul.

Læs mere om julen hos Paustian på paustian.dk

Paustian